

DIGIVISSION

DIGIVISSION

DIGIVISSION

DIGIVISSION

DIGIVISSION

OSAAMISEN KUVAUSTIEDON KOKONAISUUS

Esiselvityksen raportti, Antti Laitinen ja Outi Wallin

Content is available under
CC BY 4.0 unless otherwise stated

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Osatoteutuksen tavoitteet	4
3. Osatoteutuksen toteutus, tutkimuksellinen prosessi ja kyselyn teemat ja rakenne	5
4. Kyselyn tulokset	8
4.1. I: Osaamisperustaisuuden määrittely sekä osaamislukittellut, joihin opetussuunnitelman osaamiskuvaukset perustuvat	8
4.2. II: Minkälainen sisältö osaamisen kuvaustiedoissa ja suoritustiedoissa tulisi olla?	11
4.3. III: Osaamisen kuvauksen toimintatavat ja hyvät käytänteet osaamisperustaisuuden kuvaamisen edistämiseen korkeakouluissa	13
4.4. IV: Osaamisen kuvaustietojen yhteensopivuus toisen asteen koulutuksen, työmarkkinoiden ja kansainvälisten luokitusten (esim. ESCO) kanssa.	14
4.5. V: Mitä mahdollisuuksia nykyistä yhtenäisempi osaamisen kuvaaminen mahdollistaisi oppijan kannalta?	16
5. Yhteistyö osaamisen kuvaustiedoissa on perusta linjakkaalle korkeakouluyhteistyölle	17
6. Johtopäätökset ja suositukset kehittämistoimenpiteiksi	18
7. LÄHTEET	22

1. Johdanto

Osaamisen kuvaustiedon kokonaisuus -esiselvitys toteutettiin Digivisio 2030 -hankkeen osatoteutustyönä ajalla 6-11/2023. Esiselvityksen tulokset suosituksineen esiteltiin Digivision ohjausryhmälle tammikuussa 2024. Suositusten pohjalta ohjausryhmä päätti jatkotoimenpiteistä. 16.2.2024 järjestettiin tulosseminaari, joka esitteli raportin päähavainnot ja toimi yhteisenä aloituksena vuoden 2024 jatkotoimenpiteisiin.

Osatoteuttajat ovat työskennelleet tiiviissä, viikoittaisessa vuoropuhelussa Digivision hanketoimiston asiantuntijoiden kanssa. Laajempi tukiryhmä on tukenut kehitystyötä ja kokoontunut kuukausittain teeman äärellä. Keskeisen työtä tukeneen viiteryhmän mainitun projektiryhmän ohella on muodostanut korkeakoulujen OPS-yhteys henkilöiden verkosto.

Työskentely on kokonaisuudessaan dokumentoitu Digivisio2030-hankkeen Eduuni wikiin, jossa kaikki aineisto on hyödynnettävissä mahdollista myöhempää käyttöä varten.

Osatoteuttajat:

- Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu
- Antti Laitinen, Jyväskylän yliopisto

Digivision hanketoimisto:

- Tuula Heide, hankepäällikkö
- Vilho Kolehmainen, hankepäällikkö
- Sini Hakala, koordinaattori

Tukiryhmä

- Leena Latva-Rasku
- Heini-Maari Kemppainen
- Sami Hautakangas
- Matti Riihimäki
- Toni Iltanen

2. Osatoteutuksen tavoitteet

Osatoteutuksen tavoitteet ovat kunnianhimoiset ja alusta pitäen on ollut selvää, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteisempää korkeakoulujen yhteiskehittämisen prosesseja. Nyt käsillä oleva toimeksianto on siis toiminut pitkälti korkeakoulujen nykytilaa kartoittavana esiselvityksenä, jossa on nostettu esille osaamisen kuvaamiseen liittyviä ulottuvuuksia ja on luotu suosituksia tarvittaviksi jatkotoimenpiteiksi. Osaamisen kuvaustietoja käsiteltiin formaalin koulutuksen puitteissa, joten non-formaali ja informaali oppiminen jäivät selvityksen ulkopuolelle. Osaamisen kuvaustiedon kokonaisuus ulottaa vaikutuksensa hyvin laajalti moniin korkeakoulujen keskeisiin toimintoihin, kuten osaamisperustaisen koulutuksen toteuttamiseen, siihen linkittyviin luokituksiin, arviointiin, ahotointiin, ristiinopiskeluun, työelämäyhteistyöhön ja kansainväliseen yhteistyöhön, joten on myös arvioitava missä määrin yhteistyö tulee kanavoida Digivisio2030 -hankkeen kautta ja missä määrin asioita tulee edistää muiden olemassa olevien korkeakoulu-yhteistyön rakenteiden ja verkostojen kautta. Tämän osatoteutuksen jälkeen tarvitsemme yhteistyön suunnittelua, jonka tuloksena on mahdollista sopia konkreettisista ja yksityiskohtaisista jatkotoimenpiteistä ja niiden toteutustavoista.

Osatoteutustyön tavoitteena oli:

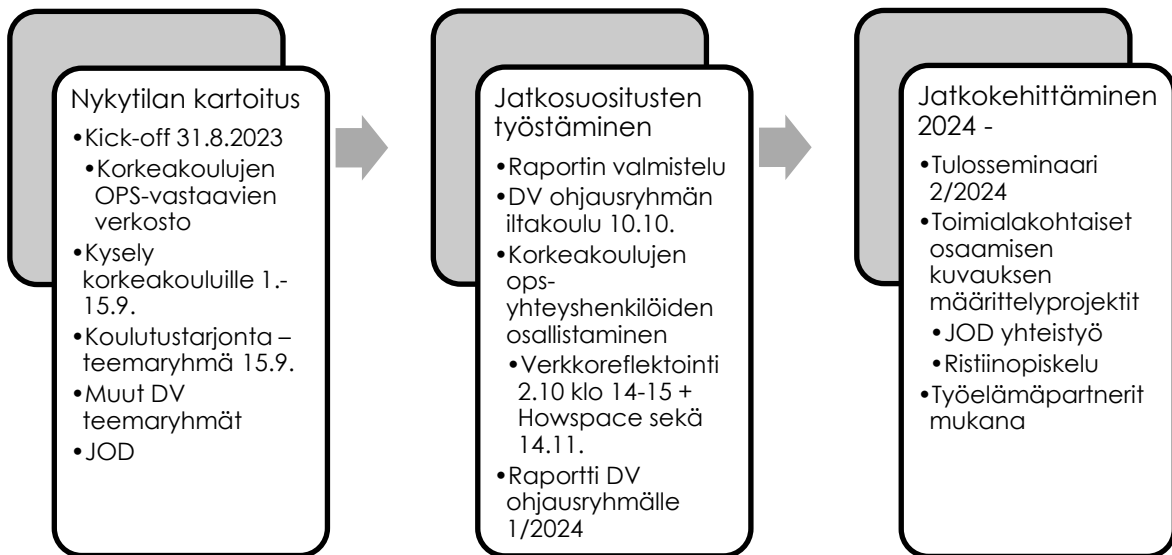
- Kartoittaa, miten ja mihin määrittelyihin perustuen osaamisperustaiset kuvaukset ja osaamistavoitteiden kuvaukset tehdään korkeakouluissaan nykyisellään.
- Määrittellä yhteinen sisältö osaamisen kuvaustietoihin
  - Tekstimuotoinen kuvaus huomioiden miten varmistetaan (ja mille tasolle asti on tarpeellista varmistaa) tekstimuotoisen kuvauksen yhteismitallisuus.
  - Luokittelut tarkastellen mitä sanastoja tulisi käyttää, millä tavoin ja miten luokittelua ylläpidetään.
- Tunnistaa koulutustarjonnan suunnittelun prosessista mahdollisuudet, joiden kautta osaamisen kuvaustiedot saadaan implementoitua koulutustarjonta- ja opintosuoritustietojen kuvailuun.
- Määrittellä, miten varmistetaan yhteentoimivuus kansainvälisten standardien kanssa
- Määrittellä yhteinen malli osaamisen kuvaustietojen laatimiselle ja hallinnoinnille
- Tunnistaa mahdollisuuksia, miten osaamisen kuvaustietoja voitaisiin hyödyntää Digivision palveluihin, erityisesti oppijan osaamisprofiiliin.
- Huomioida, että osaamisen kuvaustiedot ovat yhteensopivat työmarkkinoiden käyttämien osaamislukittelujen kanssa.
- Kuvata, miten ja missä aikataulussa osaamisen kuvaustiedot on mahdollista saada mukaan korkeakoulujen opetussuunnitelmatyöhön, sekä laatia etenemissuunnitelma ja aikataulu jatkoon huomioiden mahdolliset siirtymäajat.

30.11.2023

3. Osatoteutuksen toteutus, tutkimuksellinen prosessi ja kyselyn teemat ja rakenne

Osatoteutuksen ensimmäisessä vaiheessa laadittiin esiselvityksen toteutusajalle road map, jonka mukaisesti asioita on kuljetettu eteenpäin. Jo varhaisessa vaiheessa kävi selväksi, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää korkeakoulujen ops-vastuuhenkilöiden osallisuutta esiselvityksessä. Ensimmäisessä vaiheessa alkukesästä 2023 korkeakoulut nimesivät vastuuhenkilönsä yhteiskehittämisen prosessiin.

Esiselvityksen toteutus ja ideat jatkokehittämiseen.

Esiselvitys vaiheistettiin nykytilan kartoitukseen, tulosten analysointiin ja syventämiseen sekä johtopäätösvaiheeseen. Kyselyssä keskityttiin muun muassa osaamisperustaisuuden määrittelyyn, sen taustalla oleviin osaamislukituksiin, osaamisen kuvaamisen rakenteisiin ja sisältöihin, korkeakoulujen osaamisperustaisuuteen liittyviin toimintatapoihin sekä osaamisen kuvaamisen toimivuuteen suhteessa työmarkkinoiden osaamisen kuvaamiseen ja kansainvälisiin lukituksiin. Kussakin osatoteutuksen vaiheessa kokonaisuutta on pyritty kytkemään muihin rinnakkaisiin kehitysprosesseihin (esim. jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus eli JOD, Opin.fi, Ristiinopiskelun palvelu, EU korkeakouluallianssit), kuten jatkosuosituksia kuvaava dokumentaatio osoittaa.

Prosessin alkuvaiheessa korkeakoulujen OPS-yhteyshenkilöt tunnistivat mahdollisuuksia ja haasteita kokonaisuuteen liittyen:

30.11.2023

Korkeakoulujen OPS-vastuuhenkilöiden tunnustamia mahdollisuuksia

- " olisi hyvä, jos koulutukseen liittyvät tiedot olisivat **"yhteismitallisia"** ja helpommin **vertailtavia**."
- "etenkin **opiskelijan näkökulmasta** yhteismitallisuus on ensiarvoisen tärkeää. Valtakunnalliset yhteiset linjaukset antavat työkaluja myös korkeakoulukohtaiseen tekemiseen."
- "DV:n tarjoaman tiedon käytettävyys edellyttää kuvaustietojen yhteismitallisuutta siten, että oppija pystyy tunnistamaan itselleen **relevantteja koulutuksia** ja tehdä valintoja opintotarjonnassa."
- "Monien hyvin kommenttien lisäksi on hyvä pitää mielessä myös **AHOT-asiat** ja oppijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, jolla voidaan keskittyä kasvattamaan/päivittämään oppijan osaamista ja ehkäistä päällekkäisyyksiä"
- **selkeys, vertailtavuus - "asiakasnäkökulma"**.
- "Helpottaa **ristiinopiskelua** ja hyväksilukemista."
- "Yhteinen malli **auttaa kaikki osapuolia**: oppijaa, työelämää ja yrityksiä, opinto-ohjaajia, opintoneuvoja, te-palveluita ja korkeakouluja."

Tulokset heijastelevat tarvetta ja halua kehittää korkeakouluysteistyössä osaamisen kuvaustietoja. Tietojen yhteismitallisuudessa nähdään paljon mahdollisuuksia oppijoiden kannalta. Yhteismitallisuus osaamisen kuvaustiedoissa luo edellytyksiä niin jatkuvan oppimisen tarjonnan vertailtavuudelle, ristiinopiskelulle kuin AHOT-toiminnalle – ylipäätään koko osaamisperusteisen koulutusajattelun edistämiseksi korkeakouluissa. Myös ajatellen korkeakoulujen ulkoisia sidosryhmiä olisi ensiarvoisen tärkeää, että osaamisen kuvaustietojen määrittelyssä korkeakouluilla olisi yhteisiä periaatteita.

Niin ikään myös haasteita tunnistettiin:

Korkeakoulujen OPS-vastuuhenkilöiden tunnustamia haasteita

- " Yhteismitallisuus ja yhteinen näkemys kuvaustietojen sisällöistä ja osaamistavoitteista haastaa meidät, kun otetaan huomioon **korkeakoulukentän moninaisuus ja itsenäinen toiminta**"
- "opetussuunnitelmatyö on korkeakouluissa **hidasta** ja laajasti henkilöstöä osallistavaa"
- "Samaan aikaan meillä on käynnistymässä pedagogisen ohjelman mukainen opetussuunnitelmien arviointi ja nämä **kehittämistehtävät** täytyy saada myös kulkemaan käsikädessä samaa matkaa ja samassa aikataulussa."
- "Ops-uudistuksissa varmaankin **eroja** korkeakouluittain."
- "Käsitteistössä hyödynnettävissä OKSA-sanasto, mutta usein arjessa kuitenkin käytämme **käsitteitä joita olemme oppineet käyttämään**."
- "Osa tavoitteista on todella haastavia kirjoittaa sille kielellä, mitä opiskelija osaa (työ)elämässä tehdä."
- "Kuvausten laadun parantaminen varmasti auttaa opiskelijoita valinnassa ja ohjaustyötä tekeviä suoritettujen opintojen vertailussa. Samaan aikaan **en usko siihen, että päästään yhteismitallisuuteen**. Osaamistavoitteita voidaan yhdistellä lukemattomalla eri tavoilla ja tuo **luovuus on myös hyvä säilyttää** maailmaan muuttuessa nopeasti."

30.11.2023

Keskeisimmät haasteet juontavat historiasta ja itsenäisistä toimintamalleista, joiden suuntaan korkeakoulujen autonomia on aikaisemmin ohjannut. Digitalisaation myötä yhteistyön mahdollisuudet ovat kuitenkin tulleet entistä näkyvämmiksi minkä vuoksi tarve yhteisten toimintamallien ja pelisääntöjen rakentamiseksi nousee selvityksen teemoissa. Kullakin korkeakoululla on ops-prosesseissa nykyisin sangen omatahtiset syklit ja pedagoginen autonomia, minkä vuoksi yhteistyö on saattanut olla vähäistä.

Päähuomiot nykytilasta

- Osaamisperustaisuuteen kiinnitetty paljon huomiota viime vuosina ja esim. ohjeistusta kehitetty laajasti – valmius osaamisperusteisuuden yhteneväisyyden edistämiseen olemassa, sisäistä koulutusta
- Erot amk ja yo sektorin osaamisperusteisuuden toteuttamisessa näyttäytyvät silti todellisina ja monimuotoisina – korkeakoulujen autonomia näkyy vahvana > pedagoginen vapaus
- Amk puolelta löytyy esim. yhteiset suositukset yhteisiksi kompetensseiksi.
- Alakohtaisia tieteenalojen suosituksia ja sopimuksia
- Suoritustiedot nykyisin liian ylimalkaisia ajatellen jatkuvan oppimisen kehittämistä esim. opin.fi palvelun tavoitteiden suuntaisesti
- Osaamisen kuvaamisen tasot puuttuvat suoritustiedoista
- Osaamisen kuvaustiedot eivät ole yhteensopivia työmarkkinoiden käyttämien osaamislukittelujen kanssa
- Ei selkeitä yhteisiä rakenteita siitä, miten tätä yhteyttä kehitetään
- Ei yhteistä sanastoa
- Korkeakoulujen pedagogiikka outoa työelämälle
- KV-lukittelujen (esim. ESCO) hyödyntäminen on hyvin vaihtelevaa
- Korkeakoulujen välinen yhteistyö melko vähäistä – ei systemaattista
- Alakohtaista yhteistyötä jonkin verran, valmiudet yhteistyön lisäämiseen on
- Jännite: korkeakoulujen tarpeet vs. elinikäisen oppimisen järjestelmän rakentaminen

→ Nämä puutteet ratkaistava, mikäli halutaan toteuttaa Digivisio2030 visio: Suomesta joustavan oppimisen mallimaa

4. Kyselyn tulokset

4.1. I: Osaamisperustaisuuden määrittely sekä osaamislukittelut, joihin opetussuunnitelman osaamiskuvaukset perustuvat

Osaamisperustaisuudella tarkoitetaan sitä, että opetussuunnitelmassa, opetuksen pedagogisessa suunnittelussa ja toteutuksessa lähtökohtina ovat eri tieteen- ja ammattialoille erityisten kompetenssien, niille yhteisen osaamisen sekä yleisen osaamisen hahmottaminen. Osaamisen tarpeen määrittämisessä käytetään tutkimustietoa sekä yhteiskunnan ja työelämän kanssa käytyjä moninaisia keskusteluja. Keskeistä on hahmottaa yhteinen ymmärrys siitä, mitä osaamisella tarkoitetaan. Osaamisperustaisuuden tärkeimpänä tavoitteena on auttaa opiskelijaa tunnistamaan opintojen aikana syntyvät tiedot ja taidot sekä yleiset kompetenssit. Opetusta suunniteltaessa pohditaan muun muassa, mitä oppijan tulee valmistuttuaan osata, mitä osaamista yksittäisellä opintojaksolla tavoitellaan, miten oppija kertoo osaamisestaan ja tuo sitä näkyväksi. Osaamisperustaisen oppimisen suunnittelu alkaa tutkintotasolta ja realisoituu opintojaksojen osaamistavoitteissa, opintojakson toteutuksessa sekä arvioinnissa. Linjakkaassa koulutuksessa (engl. constructive alignment) nämä oppimisen tavoitteet, menetelmät ja arviointitavat ovat sopusoinnussa keskenään. Keskiössä osaamisperustaisuudessa on oppija. (esim. Opetushallitus 2019; Mäkinen & Annala 2012)

Kyselyn vastaajien mukaan korkeakouluissa on laajasti käytössä osaamisperustaisuuden ja tiedelähtöisyyden näkökulmat osaamisen kuvaamisen perustana. Vastauksissa korostuu, että osaamisperustaisuus on kokonaisaltaista pedagogista toimintaa ohjaava periaate, jonka mukaan koulutuksessa tärkeintä on se, että opiskelija saavuttaa hänelle tavoitteeksi asetetun osaamisen ja osaamisen siitä, miten käsitellä tietoa ammattialallaan. Olennaista on opiskelijan toiminta, refleктоiva tekeminen ja aktiivisuus, ei pelkkä läsnäolo tai tehtävien suorittaminen.

Osaamisperustaisuus ei ole pelkästään osaamistavoitteiden kuvausta, vaan sen on määrä auttaa opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelupolun suunnittelussa. Se on tulevaisuutta ennakoivaa ja työelämälähtöistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön opetus- ja koulutussuunnitelma OKSAn (2021) mukaan koulutuksessa ei pyritä opiskelemaan tiettyjä oppiaineita ja että koulutuksen lähtökohta on tutkinnon kannalta oppijan aikaisempi olennainen osaaminen. Vastaajien mukaan osaamisperustaisuus näkyy näin ollen etenkin **osaamistavoitteissa**, joissa konkretisoidaan pääsääntöisesti verbein se, millaisiin tehtäviin koulutus/tutkinto antaa valmiuksia. Osaaminen kuvataan kykyä tehdä jotain ja osaamistavoitteet kuvaavat sitä tavoiteltua tilaa, joka ilmaistaan tietoina, taitoina ja asenteina. Osaamisen kuvaus sisältää ammattialan/tieteenalan ydinosaamisen ja toisaalta geneeristen taitojen (yleiset, kaikkia aloja koskevat taidot) ja työelämätaitojen sekä perus-, ammatillisen asiantuntijuuden ja ammatti-identiteetin vaiheittaisen kehittymisen näkökulmat.

Osaamisperustaisuus vaikuttaa opintojaksojen toteutustapoihin ja muuttaa opettajan ja oppijoiden rooleja. Opettajan rooli on tiedon ja taidon jakajasta muuttunut osaamisen saavuttamisen suunnittelijaksi, opiskelijan oppimisen

30.11.2023

ohjaajaksi ja neuvojaksi sekä tukijaksi. Opiskelijalta puolestaan odotetaan oma-aloitteisuutta, vastuullisuutta, itseohjautuvuutta, rohkeutta ja sosiaalisia taitoja.

Osaamisen kuvaamisen **työelämäyhteys** on tärkeää, sillä varsinkin ammattikorkeakouluissa koulutuksen osaamistavoitteet määräytyvät ensisijaisesti työelämän vaatimusten mukaisesti. Osaamistavoitteiden osalta pyritään myös varmistamaan, että tavoitteet ovat linjassa sekä tieteellisten vaatimusten (ns. rigour) että yritys-elämän vaatimusten (relevance) kanssa. Osaamisen määrittämisessä hyödynnetään tutkimustietoa, ennakoitietoa ja työelämän kanssa käytyä yhteissuunnittelua. Vuorovaikutuksen kautta syntyy ymmärrys siitä, mikä on tarkoituksenmukaista tietämistä, taitamista ja asiantuntijaosaamista. Erittäin tärkeää on päästä yhteisymmärrykseen siitä, mitä osaamisella tarkoitetaan.

Oppiaineiden tilalla opetussuunnitelmissa on toimintakokonaisuuksiin pohjautuvat osaamistavoitteet. Työelämäläheisyys toteutuu opiskelussa monin eri tavoin ja oppijat voivat saavuttaa osaamista erilaisissa oppimisympäristöissä. Työelämän rooli on merkittävä ja työelämäyhteistyössä korostuu opinnollistaminen, yhteisöllinen oppiminen ja uusien ratkaisujen sekä toimintatapojen löytäminen. Koska työelämä muuttuu nopeasti, tulee opintojen edistää ammatillisen ja alakohtaisen substanssiosaamisen lisäksi myös geneerisiä työelämätaitoja ja jatkuvaa oppimiseen oppimista.

Osaamisperustaisuuden kokonaisvaltaisuutta aineistossa kuvaa myös se, että osaamisperustaisuus näkyy koko opetussuunnitelman osaamistavoitteissa ja opintojaksojen **arviointikriteereissä**. Osaamistavoitteiden ja arvioinnin tulee olla tasapainossa ja niitä on tarkasteltava yhtäaikaaisesti. Arviointi on keskeinen oppimista säätelevä tekijä ja sen on oltava linjakasta ja tukea sekä edistää oppijan oppimista (kts. esim. Helsingin yliopisto: <https://www.helsinki.fi/fi/yliopistopedagogiikan-keskus/koulutus-ja-kehittaminen>). Olennaista osaamista on oppijalle voinut ja ennen opintojakson alkua kertyä monin tavoin (esim. aikaisemmat opinnot, työelämä, harrastukset) ja tämä osaaminen arvioidaan ja huomioidaan **osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen eli ahotoinnin** kautta. Osaamisen tunnistamiseen on korkeakouluissa luotu prosessit, jotka tiedotetaan opiskelijoille ennen opetuksen alkua. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota sekä osaamisen tavoitteisiin, tasoon että kehittymiseen. Arviointimenetelmät ovat moninaiset. Tuotosarvioinnin lisäksi käytetään prosessiarviointia, itsearviointia ja vertaisarviointia, joilla kehitetään reflektiotaitoja ja tuetaan opiskelijälähtöisyyttä ja opiskelijoiden osallisuutta. Korkeakouluissa toteutettavissa Pedagogisissa kehittämissuunnitelmissa työelämävaatimusten, koulutusten profiloitumisen, opetussuunnitelmien sekä osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin kautta pyritään luomaan korkeakoulun sisällä yhteneväisiä linjauksia osaamisen kuvaamiseen ja tasalaatuisuutta.

Kyselyssä tiedusteltiin sitä, mihin **osaamisluokituksiin** osaamiskuvaukset perustuvat. Taustalla ovat ensinnäkin korkeakouluja ohjaavat lainsäädännön normistot sekä myös korkeakoulujen omat linjaukset, tutkintosäännöt, strategiset valinnat ja painoalat. **Arenen suositukset** ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta 2022 mainittiin usein. Suosituksissa tutkintojen osaaminen on määritelty koulutuskohtaisina ja yhteisinä kompetensseina. Nämä muodostavat ammatillisen asiantuntijuuden perustan ja pohjan työelämässä toimimiselle. (Arenen suositukset <https://arene.fi/julkaisut/suositus-ammattikorkeakoulujen-yhteisista-kompetensseista-ja-niiden-soveltamisesta-2022/>) Opetus- ja kulttuuriministeriön Opetus- ja koulutussanasto 2. laitos - OKSA

30.11.2023

(2021) mainittiin kerran. OKSAn tavoitteena on muun muassa tukea opetushallinnon verkkopalveluiden kehittämistä ja luoda pohjaa tietoarkkitehtuurille.

Pääosin opetussuunnitelmat pohjautuvat eurooppalaiseen **EQF-luokitukseen ja kansalliseen NQF-luokitukseen** korkea-asteen koulutuksen tasovaatimuksista. Luokituksia käytetään tutkintoon johtavassa koulutuksessa, mutta myös jatkuvan oppimisen opetustarjonnassa. NQF:n ja EQF:n tasoinen osaaminen syntyy koko tutkinnon aikana ja osa opinnoista (esim. alkuvaiheen opinnot) voi olla osaamisvaatimusten tasolta alempia kuin seuraavan vaiheen opinnot. Osalla korkeakouluista on jatkuvan oppimisen tarjonnassa juuri alkuvaiheen opintoja. Tämä tulee huomioida opintojen tason kuvaamisessa. Käytössä on myös **Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä (ECTS)**, joka pyrkii parantamaan opintojen ja kurssien läpinäkyvyyttä. ECTS:n avulla yhdessä korkeakoulussa saadut opintopisteet voidaan hyväksilukea toisessa korkeakoulussa suoritettavia opintoja varten ja tämä edesauttaa hyväksilukua ja ahotointia. (ECTS – Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä). <https://education.ec.europa.eu/fi/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/european-credit-transfer-and-accumulation-system> Luettu 3.10.2023)

Osaamisen kuvaus pohjautuu edellä mainittujen lisäksi lukuisiin **alakohtaisiin** kansallisiin ja kansainvälisiin suosituksiin ja akkreditointien linjauksiin sekä Bloomin taksonomiaan. Eri alojen akkreditointi - ja auditointimateriaaleina mainittiin esim. CEFR (Common European Framework of Reference for Language), EUR-ACE (European Accredited Engineer), SEFI (The European Society for Engineering Education), yrittäjyyden EntreComp viitekehys, YK kestävän kehityksen tavoitteet, STCW (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers), AACSB (Association to Advance Collegiate Schools of Business) ja EFMD (European Foundation for Management Development). AACSB peräänkuuluttaa osaamistavoitteiden ja yksikön mission välistä suhdetta ja EFMD edellyttää, että koulutuksessa korostuu kansainvälisyys ja yritysrelevanssi.

Esimerkki sairaanhoitajan- ja terveydenhoitajan koulutuksen osaamislukituksia:

Ammattipätevyysdirektiivi (EY/55/2013): Kuvaus yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan 180 op opinnoista

Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen: Kansalliset 180 op osaamisvaatimukset

LOKKA-työryhmän (lääkehoidon osaaminen) suositukset

Opetusministeriö 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24.

Haarala, P. 2022. Terveydenhoitajan ammatilliset osaamisvaatimukset.

Osaamisperustaisuuden määrittelyssä ja opetussuunnitelmien taustalla olevissa luokituksissa on sekä yhtäläisyyksiä että korkeakoulujen erityispiirteitä. Aineistosta tuli ilmi, ettei luokitusten, käsitteiden ja sanastojen käyttö ole yhteneväistä. Osa kouluttajista käyttää esimerkiksi osaamisperustaisuuden, osa osaamisperusteisuuden käsitettä. Osaamisperusteisuuden käsite sisältää ajatuksen monitahoisesta koulutuksen toteutuksen toimintamallista (uudesta

30.11.2023

oppimiskulttuurista), osaamisperustaisuus korostaa osaamistavoitteita ja osaamislähtöistä tapaa toteuttaa opetusta. Osaamis- ja oppimistavoitteiden käsitteitä voidaan käyttää osittain toistensa synonyymeina (englanniksi learning outcomes/learning goals).

4.2. II: Minkälainen sisältö osaamisen kuvaustiedoissa ja suoritustiedoissa tulisi olla?

Osaamisen kuvaus kirjataan opetussuunnitelmiin Pepin ja Sisun rakenteiden mukaisesti. Opetussuunnitelmat ovat tutkintokohtaisia ja ne koostuvat opintokokonaisuuksista, opintojaksoista (opintojakson nimi, osaamistavoitteet, sisältö ja arviointi) ja toteutus suunnitelmista. Opintojaksojen **osaaminen kuvataan tietämisenä, tekemisenä ja ammatillisena kasvuna**. Tehtäväspesifin tiedon lisäksi huomioidaan erilaisia koulutus- tai ammattialan perinteitä, arvostuksia ja tapoja, jotka myös korkeakoulu yhteisön uuden jäsenen oletetaan tietävän. Tekemisen kuvaus sisältää ammatti-, koulutus- tai tieteenalaspesifejä käytänteitä, prosesseja ja menetelmiä. Ammatillisen kasvun näkökulma sisältää opiskelijan käsityksen itsestään oppijana ja tulevana alan työntekijänä. Jatkuvan oppijan näkökulmasta esimerkiksi avoimen AMK:n opintokokonaisuuksien antamaa osaamista kuvataan myös "markkinoivalla" tekstillä verkkosivuilla ja Opintopolussa. Tällöin rakenne on vapaa.

Opetussuunnitelmat voivat koostua toisaalta **moduuleista** eli osaamiskokonaisuuksista sekä opintojaksoista tai projektiopinnoista, joita moduulissa tarjotaan. Moduulien laajuus voi olla 10 - 40 opintopisteen välillä. Moduulin on määritelty osaaminen, jota opiskelijan tulee tutkintoonsa hankkia. Muualla hankittu osaaminen voidaan sijoittaa moduulin alle ja tunnistaa, mitä osaamista opiskelijalta puuttuu. Tämä tunnistaminen toimii hyvin suuressa osassa tutkintoja, mutta ei esimerkiksi hoitotyön koulutuksissa, joissa on tiukka normatiivinen säätely. Moduuli toteutuksen suorittaminen on mahdollista lukukauden aikana tai kahdessa peräkkäisessä lukukaudessa. Moduulit suunnitellaan osaamiskompetenssien pohjalle siten, ettei niitä ole usein syytä muuttaa.

Kuvaustiedoissa pitäisi olla kansallisesti yhtenevät asiasanat ja osaamisen tason kuvaus, jotta oppija löytää tarvitsemansa. Samoin korkeakoulujen sisällä tarvitaan osaamisen kuvausta yhteneväisiksi eri tiedekunnissa. Tämä haasteellista monitieteisessä oppilaitoksessa.

Tutkinnon osien opintosuoritukset tallennetaan **VIRTA-tietovarantoon suorituserkinnöiksi**. Suorituserkinnöistä on nähtävissä muun muassa opintojakson nimi ja tunnus, sekä suorituksen laajuus, arvosana ja päivämäärä. Tarkemmat osaamisen kuvaustiedot löytyvät opinto-oppaasta. Kokonaisuuksista, esim. korkeakouludiplomiopinnoista, suorittaja saa vapaamuotoisen todistuksen, diplomin. Diplomi sisältää tiedon suoritettujen kokonaisuuden nimestä ja laajuudesta, joskus myös lyhyen kuvauksen suoritettujen opintojen antamista valmiuksista.

Opintojaksoihin liittyviä osaamisen kuvaustietoja ei toisteta suoritustiedoissa. Jos oppija haluaa hyväksilukea suorittamansa opinnot tai esitellä esimerkiksi työnantajalle suorittamiensa opintojen tarkempia sisältöjä, on laajemmat tiedot opintojaksosta selvitettävä suorituksen myöntäneen korkeakoulun opinto-oppaasta. Tämä osa ahotointiprosessia on työläs. Työelämän suuntaan

30.11.2023

digitaaliset osaamismerkkit voivat olla informatiivisia, mutta korkeakoulujen väliseen tiedonsiirtoon auttaisi, jos kansallisesti suoritustietoihin voitaisiin lisätä suoritettun jakson osaamisen kuvaukset. Tarvitaan myös asiasanat ja niiden tulisi siirtyä suorituksen mukana VIRTaan.

Opintosuoritustietojen olisi hyvä sisältää osaamisen viitekehys, osaamiskuvaukset, opintojen rakenne ja arviointitiedot. Arviointikriteerit, eli opiskelijan osaamisen kuvaus eri arvosanoilla täydentää OPSin tavoitteiden lisäksi osaamisen kuvausta. Kun opiskelijalla on suoritustieto jollain arvosanalla, sen tulee vastata sellaista osaamisen kuvausta, mitä opetussuunnitelman arviointikriteereihin on kuvattu. Toisaalta kyselyyn vastaajat nostivat esille numeraalisen arvioinnin mielekkyyden. Numeroarviointi pelkästään pidettiin riittämättömänä, mikäli sanallista palautetta on tarkoituksenmukaista antaa. Opiskelija saisi paremmin käsityksen osaamisestaan, jos arviointi linkittyisi selkeämmin kurssin osaamistavoitteisiin. On ehdotettu myös sitä, että opiskelijan osaamista arvioidaan jokaisen osaamistavoitteen osalta erikseen.

Se, mikä suoritusmerkinnöistä ja osittain osaamisen kuvaustiedoista puuttuu, on maininta **opetuksen tasosta**. Onko opintojaksossa esimerkiksi kyse EQF 6 vai EQF 7-tasoisesta opetuksesta ja osaamisesta, tulisi tehdä näkyväksi. Pienet osaamiskonaisuudet pohdituttivat vastaajia tason, niiden laajuuden (vrt opintopisteet) ja esimerkiksi sen suhteen, tulisiko niiden suoritustietoihin sisällyttää osaamiskuvaukset.

Osaamisen kuvaustietojen ja suoritusmerkintöjen yhteneväisyys on vastaajien toiveena. Yhteneväisyyttä toivotaan niin korkeakoulujen välille (ristiinkoulutustarjonta RIPA, CampusOnline) kuin myös eri osaamisalueiden välille korkeakoulujen sisällä. Tärkeää on löytää yhteinen kieli työelämän toimijoiden kanssa ja huomioida jatkuva oppija. Huomioitava on myös kuvausten kestävyys ja laatu, sillä käsitteet ja osaamisen kuvaustavat kehittyvät ja toimintaympäristö, johon osaamista tarvitaan, muuttuu jatkuvasti.

Vastaajat **eivät** kuitenkaan olleet **yksimielisiä** kaikista osaamisen kuvaamisen ja suoritusmerkintöjen yksityiskohdista. Esiin nostettuja kysymyksiä olivat muun muassa, kuinka laaja-alaisesti tai toisaalta pikkutarkasti osaamisen kuvaus tulee kirjoittaa tai kuinka massiiviset suoritustietojen ja osaamisen kuvaustietojen tulee olla, jotta ne palvelevat opin.fi:tä ja jatkuvaa oppijaa? Opetussuunnitelman, osaamisen kuvauksen ja suoritustietojen tulee palvella kaikkia osapuolia eli oppijaa, työelämää ja korkeakoulua sekä opettajaa. Suoritustietojen sisältöjen laajentaminen voisi tehdä opintosuoritusotteesta ymmärrettävämmän oppijalle ja auttaa hahmottamaan opintojen todellisia sisältöjä, mutta riskinä on, että siitä tulee liian pitkä ja epätarkoituksenmukainen. Opettajan näkökulmasta katsottuna tietosisältöjen, varsinkin arviointitietojen laajentaminen lisäisi merkittävästi työmäärää.

"Opintosuoritustiedon ja opintojaksototeutuksessa kuvattujen tietojen entistä parempi integrointi olisi oppijan, työnantajien ja ahotoinnin kannalta hyödyllistä ja toisi paremmin esille osaamisperusteisuuden."

"Tarvitaan enemmän vielä keskustelua siitä, millainen ja minkä asteinen yhteneväisyys on pedagogisesti relevanttia ja miten se palvelee oppimista."

4.3. III: Osaamisen kuvauksen toimintatavat ja hyvät käytänteet osaamisperustaisuuden kuvaamisen edistämiseen korkeakouluissa

Osaamisen kuvaamista ja osaamisperustaisuutta ohjeistetaan korkeakouluissa monin eri tavoin. Keskeisiä ohjeita ovat esimerkiksi tutkintosäätö, opetussuunnitelmatyöohjeet, toteutussuunnitelmaohjeistus, harjoittelun ohjeet, ahotointiin liittyvät ohjeet, materiaalipankit, Pepin/Sisun kuvaustietojen ohjeet (mallipohjat) sekä korkeakoulujen Pedagogiset kehittämissuunnitelmat. Lisäksi korkeakouluissa järjestetään sisäistä koulutusta (kurssit, webinaarit) osaamisen kuvaamiseen.

ESIMERKKI osaamisen kuvaamisesta Jyväskylän yliopistosta: "Koulutuksen kehittämissuunnitelman tavoitteen mukaisesti yliopistosta valmistunut opiskelija

- on saanut vahvan oman alansa substanssiosaamisen ja -ymmärryksen,
- osaa ajatella kriittisen rakentavasti,
- on uutta luova,
- omaa kyvyn oppia uutta ja taidon kehittää itsenäisesti osaamistaan,
- osaa toimia vuorovaikutuksessa erilaisissa asiayhteyksissä,
- osaa kommunikoida, ja omaa asiantuntijuuden edellyttämää riittävää kielitaidon sekä kulttuurisen ymmärryksen toimiakseen kansainvälisesti, sekä
- toimii vastuullisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti."

Osaamisperustaisen opetussuunnitelmatyön ohjeistus voi olla vuosittaista esimerkiksi siinä mielessä, että opetusjakson tulevissa toteutuksissa huomioidaan opiskelijoiden palaute. Myöhemmin palautetta hyödynnetään tutkintoon johtavan koulutuksen opetussuunnitelmia uudistettaessa. Ohjeissa on kiinnitetty huomioita siihen, mitä osaamisperustaisuudella tarkoitetaan ja mitä se ei ole. Arviointikriteeristön osaamisperustaisuutta on käyty läpi osaamisen, ei esimerkiksi läsnäolon kautta. Ohjeissa on keskitytty myös osaamistavoitteisiin ja pyritty siihen, että tavoitteet olisivat luonteeltaan samantyyllisiä (ei liian pikkutarkkoja). Osaamistavoitteita muodostaessa tulee huomioida oppimisen sosiaalinen ja kontekstuaalinen luonne ja käyttää verbejä sanottamisessa. Opintojaksojen kuvaukset kirjoitetaan osaamisina, mikä tarkoittaa sitä, että osaamistavoitteissa kuvataan, mitä "Opiskelija osaa" -alkuisen fraasin avulla. Osaaminen kuvataan myös toiminnallisena ja havainnoitavissa olevana. Ymmärtää/hahmottaa/tuntea, tai muiden epämääräisten termien tilalla ohjeistetaan käytettävän toista verbiä, kuten luetella, kuvata, keskustella, soveltaa, tunnistaa, luokitella, selittää, rakentaa jne. Osaamistavoitteiden laatiminen lähtee liikkeelle niiden asioiden listaamisesta, jotka jokaisen opintojakson hyväksytysti suorittaneen on osattava tehdä, tiedettävä tai muistettava. Osaamistavoitteet kuvaavat minimitasoa, jolla opintojakson saa suoritettua ja tavoitteena on ilmaista myös, mikä on osaamisen asiantuntija - noviisin taso.

ESIMERKKI: Kansainvälistymisen opinnot suorittanut opiskelija: tiedostaa kulttuurien välisiä eroja ja niiden merkityksen vuorovaikutukselle, osaa tarkastella omaa kulttuuriaan vertailevasta näkökulmasta ja sopeuttaa käyttäytymistään ja viestintäänsä tilanteen mukaisesti, on saanut valmiuksia toimia globaalissa ja monikulttuurisessa työelämässä ja on vahvistanut ja monipuolistanut kieli- ja viestintätaitojaan"

30.11.2023

Hyvä osaamistavoite on aktiivinen (kuvailee, mitä opiskelijat osaavat tehdä), houkutteleva (opiskelijat haluavat saavuttaa sen), ymmärrettävä (tiedetään, mitä se tarkoittaa), sopiva (ajankohtainen tavoitteisiin ja urasuunnitelmiin nähden), mahdollinen saavuttaa, selkeästi näkyvä opinto-oppaassa ja verkossa ja mahdollinen arvioida. Tutkinnon työelämäorientaation onnistumisen kannalta on tärkeää tutkinto-ohjelman sisäinen ymmärrys ja jaettu näkemys tutkinnon keskeisistä osaamistavoitteista, kuten siitä, millaista osaamista työelämässä tarvitaan, millaisissa asiantuntijatehtävissä valmistuvat työskentelevät ja millä tavalla oman alan asiantuntijuus eroaa muiden alojen asiantuntijuudesta. Työllistymisen kannalta opiskelijan on tärkeää osata jäsentää omaa osaamistaan suhteessa työelämän toivomiin taitoihin. Osaamistavoitteet antavat myös työnantajille tietoa siitä, millaista osaamista ohjelmasta valmistuneilla opiskelijoilla on.

Hyviä käytänteitä osaamisperustaisuuden edistämiseen korkeakoulutoimijat esittivät useita:

- Ohjeet, keskustelut, työpajat, seminaarit. Linjakkuuden ja laadukkaan kuvaamisen edellytys on tutkinto-ohjelmien sisällä tehtävä yhteistyö ja pedagoginen tuki.
- Pedagogisen johtajat vetävät opetussuunnitelmatyötä yksiköissään ja seuraavat oman alansa kehitystä ja käytäntöjä > keskustelua yli oppiainerajojen
- Pedagoginen strategia ja kehittämisohjelmat tukevat osaamisperustaisuutta ja oppijan opiskeluprosessia.
- Opintokokonaisuuksien toteutustapoja ja erilaisia pedagogisia vaihtoehtoja pohditaan koulutuksen ja alojen sisällä sekä monialaisesti.
- Erilaisia arvioitavia suoritteita on monipuolisesti ja myös erilaisia arviointimenetelmiä käytetään monipuolisesti.
- Kansainväliset akkreditoinnit (AACSB & EFMD) ja osaamistavoitteiden systemaattinen mittaaminen ovat ohjanneet miettimään osaamisperustaisuutta.
- Kestävyysosaamisen huomioiminen on integroitu ohjedokumenttiin.
- Opetussuunnitelmia kehitetään tutkimusperustaisesti
- Vuoteen 2035 ulottuvat opetuksen ja oppimisen tulevaisuuskenaariot auttavat tiedekuntia ja koulutusohjelmia luomaan opetuksen ja oppimisen tiekarttojaan.
- Opetussuunnitelmaprosessiin osallistetaan tutkinto-ohjelmien toimijoiden lisäksi opiskelijat sekä työelämäkumppanit. Opetussuunnitelmatyön prosessi, aikataulu ja vastuut ovat tarkasti määritellyt.

4.4. IV: Osaamisen kuvaustietojen yhteensopivuus toisen asteen koulutuksen, työmarkkinoiden ja kansainvälisten luokitusten (esim. ESCO) kanssa.

Korkeakouluissa osaamisen kuvaustietojen yhteensopivuuden tarkastelua **toisen asteen koulutuksen** kanssa ei nähdä niin merkittävänä, kuin korkeakoulujen

30.11.2023

välisessä osaamisen kuvaamisen tarkastelussa. Keskeinen syy tähän on se, ettei toisen asteen opintoja suoraan hyväksi lueta. Opiskelija voi kuitenkin arvioida niissä kertynyttä osaamista suhteessa koulutusohjelman opintojen osaamisvaatimuksiin. Osaamisen tunnustamiseen kuuluu se, että osaaminen on voitu hankkia missä tahansa, mutta ammattikorkeakoulun toteuttamaan osaamisen tunnustamiseen kuuluu osaamisen todentaminen.

Yhteistyötä toisen asteen kanssa on tehty ns. väyläopintojen osalta. Väyläopinnot tarjoavat juuri toisen asteen opiskelijoille mahdollisuuden opiskella korkeakouluopintoja ja sisällyttää niitä omaan toisen asteen tutkintoon. Näin väyläopinnot voivat helpottaa ja nopeuttaa korkeakouluun siirtymistä toiselta asteelta.

Mielenkiintoinen havainto vastauksissa on toisaalta se, että toisen asteen osaamisen kuvaustiedot nähdään yksityiskohtaisempia ja tarkempina kuin korkeakoulujen OPS-tason kuvaukset ja että toisen asteen arvellaan olevan pidemmällä osaamisperustaisuudessa. Toisaalta toisen asteen osaamisen tasoa on haasteellista tunnistaa, koska käsitteitä käytetään ylimalkaisesti.

Korkeakouluilla on omat toiminnot ja vahva alakohtaisuus. Yksi keskeinen kysymys on se, onko tarvetta tietää eri koulutusasteiden välillä osaamiskuvauksia, kun suora ahotointi ei onnistu. Opin.fi näkökulmasta tämä on merkittävä ja erittäin tarkoituksenmukainen tieto. Samoin jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden (JOD) kehittämisen kannalta osaamisen kuvaustiedot ovat keskeisiä sujuvien siirtymien edistämässä (Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuus (JOD)

<https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=249530598>).

Aineiston vastauksissa oli suuri vaihtelu (ei --- kyllä) siinä, käytetäänkö **työmarkkina-** ja varsinkin kansainvälisiä luokituksia osaamisen kuvaamisen perustana. Osa korkeakouluista hyödynsivät joiltain osin esimerkiksi ESCO-luokitusta, osa ei lainkaan. Vastaajilla ei välttämättä ollut tarkkaa käsitystä siitä, kuinka ESCO:a voisi käytännössä hyödyntää kuvaustietojen laatimisessa, muuten kuin asiasanojen määrittelyssä.

Käytössä on OKM ja OPH julkaisemia osaamisen ennakoitinkortteja, joissa kuvataan osaamistarpeita eri aloilta. Osaamisen ennakoitinfoorumi (OEF) on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen yhteinen ennakkoinnin asiantuntijaelin. Ennakointifoorumin tavoitteena on edistää koulutuksen ja työelämän välistä vuoropuhelua. Se tuottaa ja analysoi ennakoititietoa tulevaisuuden osaamis- ja työvoimatarpeista.

<https://www.oph.fi/fi/palvelut/osaamisen-ennakoitinfoorumi-oef> ja https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaamiskortit_verkkoversio_1.pdf.

Tekoälyä hyödynnetään myös käyttämällä esimerkiksi HeadAI:n työkalua. Tällä voi hakea muun muassa osaamissanoja opetussuunnitelmissa olevien opintojaksokuvausten YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden -, Työmarkkinoilla työnhakijoille asetettujen osaamisten - ja Kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden rahoituspäätösten (EU) osaamisen välillä. Hanketoiminta ja sen suunnittelu on merkityksellinen, koska sen avulla on mahdollista tunnistaa tutkimus- ja kehitystyön "heikot signaalit" tulevaisuuden työelämän osaamistarpeista. Ennakointitieto on merkityksellistä, sillä vastauksissa ilmeni myös pohdintaa siitä, että generalisteja kouluttavan yliopiston ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista rajautua pelkästään työelämän tämänhetkisiin luokitteluihin, joita ei välttämättä edes ole kaikilla aloilla.

30.11.2023

Kansainvälisyyden näkökulmasta luokitusten yhteentoimivuudessa nähtiin olevan suuria eroja. Eurooppalaiset viitekehykset EQF- ja ECTS-luokitukset ovat runsaimmin käytössä. Samoin ISCED (International Standard Classification of Education)-luokitus koetaan toimivaksi. Osa korkeakouluista tavoittelee tiivistä allianssiyhteistyötä, kuten esimerkiksi INGENIUM-allianssia. INGENIUM-allianssin tavoitteena on tehostaa korkeakoulujen välistä yhteistyötä ja kehittää eurooppalainen korkeakoulu. (Xamk kehittämässä uutta eurooppalaista korkeakoulua, 2022).

Haasteina kansainvälisessä yhteistyössä nähdään osaamisen erilaiset jäsentämistavat ja myös erilaiset arviointiasteikot ja arviointikulttuurit. Osaamisen taso voi näyttäytyä eurooppalaisessa kontekstissa enemmän suoritekeskeisenä ja mekaanisena, ei osaamisperustaisena. Samoin opetussuunnitelmissa on eroja niin, ettei eurooppalaiset opetussuunnitelmat ole osaamisperustaisia. Kulttuuritietoisuus näkyi vastauksissa esimerkiksi siten, että on havaittu, että eri kulttuureissa arvostetaan erilaisia taitoja ja sääntöjä. Joissakin kulttuureissa sanasta sanaan lainaaminen edustaa arvostusta auktoriteettia kohtaan, mutta meillä se ilmenee plagiointina. Kulttuuriset seikat voivat myös vaikuttaa osaamistavoitteisiin ja arviointiin. Osaamisen kuvaukset tai muut opintojaksojen tasoa kuvaavat luokittelut tai kuvaukset eivät aina anna riittävää kuvaa opiskelijan saavuttaman osaamisen tasosta opintojen ahotointiin liittyvää päätöksentekoa varten. Tämä tulee huomioida etenkin kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden kohdalla, jotka vertaavat opintojen sopivuutta tai vastaavuutta omaan tutkintoonsa. Ahotoinnit ja tutkintojen vertailtavuus koettiin erityisen haasteellisia Euroopan ulkopuolisessa tarkastelussa. Kansainvälisten luokitusten (esim. ESCO tai GreenComp, Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys) yhteneväistämistä olisi mahdollista lähteä korkeakoulujen välisen yhteissuunnittelun avulla testaamaan esimerkiksi siitä näkökulmasta, minkälainen luokitusten hyödyntäminen on tarkoituksenmukaista.

4.5. V: Mitä mahdollisuuksia nykyistä yhtenäisempi osaamisen kuvaaminen mahdollistaisi oppijan kannalta?

Nykyistä yhteneväisempi osaamisen kuvaus tuottaa lisäarvoa kaikille toimijoille: koulutusorganisaatioille, työelämälle ja jatkuville oppijoille. Korkeakoulun edustajilta tiedusteltiin oppijaan ulottuvia vaikutuksia yhteneväisen osaamisen kuvauksen suhteen. Vastauksissa korostui se, että oppija kykenee paremmin tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamistaan, kun osaamisen kuvaaminen on selkeää. Varsinkin generalistialoilla henkilöillä voi olla laajaa työelämän vaatimaa osaamista, mutta sen esiin tuominen koetaan haasteelliseksi. Kyselyssä korostuivat myös toimintojen sujuvuus ja osaamisen luotettavampi vertailu ja arviointi:

- Sujuva opintojen yhteensovittaminen ja pinoaminen korkeakoulujen välillä,
- Oppija voi selkeämmin koota korkeakoulujen tarjontaa haluamukseen/tarvitsemukseen kokonaisuudeksi
- Opintojen suunnittelu on luotettavalla pohjalla: päällekkäisyyksien ja vääräntasoisten opintojen välttäminen
- Sujuva hyväksiluku tutkinto-opintoihin
- Sujuva arviointi eri korkeakoulujen tarjoamien vaihtoehtojen välillä.
- Työmarkkinoilla helpompi ymmärtää ja arvioida oppijoiden osaamista

30.11.2023

- Oppijoiden helpompi vertailla eri korkeakoulujen tarjontaa
- Opintojen ja tutkintojen vertailtavuus helpottuu

Selkeä lisäarvo on opintojen yksilöllisen suunnittelun mahdollistuminen. Oppija voi tehdä itselleen tarkoituksenmukaisia valintoja. Osaamisen kuvauksen yhteneväisyys voi jopa vähentää jatkuvan oppijan pettymyksiä siihen, ettei opinnot vastanneet hänen odotuksiaan. Samoin yhtenäinen osaamisen profiili tukee oppijaa hahmottamaan paremmin, mitä osaamista ja geneerisiä taitoja hänellä jo on, ja miten hyödyntää osaamistaan työhaussa oman alan ja toisen toimialan työtehtäviin. Kaiken kaikkiaan selkeys osaamisen kuvaamisessa voi motivoida oppijaa oman osaamisensa kehittämiseen, kun tiedot ovat helposti ymmärrettäviä ja selkeästi nähtävillä. Tämä edistää jatkuvaa oppimista ja oppimisen kumulatiivisuutta.

5. Yhteistyö osaamisen kuvaustiedoissa on perusta linjakkaalle korkeakoulu yhteistyölle

Mitä nykytila käytännössä tarkoittaa ellemme ryhdy toimenpiteisiin osaamisen kuvaustietojen kehittämiseksi?

- Osaamisperusteisuus ymmärretään pääpiirteittäin samalla tavalla mutta korkeakoulut tekevät osaamistavoitteiden määrittelyä hyvin vahvasti kukin tavallaan
→ **Yhteisten osaamistavoitteiden kielen puuttuessa riskinä ettei opin.fi palvelusta löytyvä tarjonta ole parhaalla tavalla vertailukelpoista**
- Suoritustiedot ovat nykyisellään liian ylätasolla kuvattuna
→ **nykytila ei mahdollista riittävällä tarkkuudella osaamiseen perustuvan osaamisprofiilin rakentamista ja sen hyödyntämistä jatkuvan oppijan ohjauksessa**
→ **hankaloittaa AHOT-toimintaa** korkeakouluissa ja hidastaa esim. **ristiinopiskelun edistämistä**
- KV-standardien kuten ESCO hyödyntämättömyys: EU-yhteensopiva luokittelu perustana
→ **hidaste yhteentoimivan eurooppalaisen koulutusalueen rakentumiselle ts. miten ko. luokitteluja kehitetään EU tasolla**

30.11.2023

Osaamisen kuvaustiedon kokonaisuus

Nykytila	Tavoitetila
<ul style="list-style-type: none"> • Osaamisperustaisuutta kehitetty aktiivisesti mutta yhteiset periaatteet yo-amk puuttuvat (vrt. esim. amk yhteiset kompetenssit) • Opintojen suoritustiedot nykyisellään liian ylimalkaiset ajatellen laajempaa hyödyntämistä • Työelämän ja korkeakoulujen tapa kuvata osaamista vaihtelee paljon • Kv-yhteentoimivuutta edistävien luokittelujen (esim. ESCO) hyödyntäminen kovin vaihtelevaa • Heikot ja sirpaleiset rakenteet ko. asioiden edistämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sopivalle tasolle asti määritellyt yhteiset periaatteet osaamistavoitteille • Suoritustietoja syvennetty yhteisesti sovittavalla tavalla ja mahdollistettu tietojen hyödyntäminen esim. opin.fi kontekstissa personoitujen palveluiden rakentamisessa • Yhtenäistyvät määritelmät miten osaamista kuvataan • Yhteinen ymmärrys siitä miten kv-yhteentoimivuutta edistetään • Selkeät yhteiset toimintamallit joiden puitteissa ko. asioita kehitetään jatkuvana prosessina

6. Johtopäätökset ja suositukset kehittämistoimenpiteiksi

Tämä selvitys on osoittanut, että osaamisperustaisuus ja osaamisen kuvaaminen linkittyy perustavanlaatuisesti moniin Digivisio2030 -hankkeessa edistettäviin kehittämistoimiin sekä korkeakoulujen strategiaan ja pedagogisiin painopistealueisiin sekä toimintatapoihin. Kyselyn vastauksissa viitattiin uuteen oppimiskulttuuriin ja oppimisympäristöihin, joissa keskeistä on ennakointi ja se, mitä tietoja ja osaamista tarvitaan tulevaisuuden työelämässä ja yhteiskunnassa.

Korkeakoulujen yhteneväiset käytänteet osaamisen kuvaamisessa edesauttaa jatkuvaa oppijaa suunnittelemaan ja arvioimaan omaa osaamistaan sekä valitsemaan korkeakoulujen opetustarjonnasta itselle tarkoituksenmukaista lisäkoulutusta elinikäisen oppimisen hengessä. Työelämäorganisaatioita osaamisen kuvaamisen selkeys edesauttaa muun muassa lisäämään organisaation strategista kyvykkyyttä ja ennakoimaan, sanoittamaan sekä visioimaan tulevaisuuden osaamisen tarpeita.

Oheiseen kuvioon on koottu ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi korkeakoulujen osaamisen kuvaustiedon edistämiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi yhteneväistämiseksi. Vaakariveille on tunnistettu jo olemassa olevia sekä tarvittavia osaamisen kuvaamiseen kiinteästi liittyviä projekteja, joiden yhteiseen suuntaan vievä koordinoitu edistäminen on välttämätöntä, mikäli Digivisio2030 -hankkeen kuin Kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian 2030 (2022) tavoitteisiin halutaan päästä. Koordinaatio ja yhteistyö projektien välillä tulee varmistaa Digivisio2030 hanketoimiston sekä tarvittavien osatoteutusten avulla.

30.11.2023

	Kevät 2024	Syksy 2024	Kevät 2025	Syksy 2025
Digivision koulutukset korkeakouluille	Osatoteutus: Miten tehdä hyvä osaamisen kuvaus - valmistelu	Osatoteutus: Miten tehdä hyvä osaamisen kuvaus - valmistelu	Miten tehdä hyvä osaamisen kuvaus? – koulutukset; pienet osaamis-kokonaisuudet	Miten tehdä hyvä osaamisen kuvaus? – koulutukset; pienet osaamis-kokonaisuudet
Korkeakoulujen yhteinen Osaamisen kuvaustiedon jatkotyö OPS-vastuuhenkilöt	Perus-periaatteiden määrittely <ul style="list-style-type: none"> yhteiset periaatteet kv-yhteen-toimivuus 	Perus-periaatteiden määrittely	Työelämän osaamis-kuvaukset ja OPS: - alakohtaiset projektit	
Pienet osaamis-kokonaisuudet ja modulaarisuus OKM	Viisiportainen tasoluokittelu? Miten toteutetaan?			
Suoritus tietojen kehittämisen projekti	VIRTA jatkoselvitys	Jatko-toimenpiteet		
AI kokeilut	Yhteistyö tunnistettavien AI projektien kanssa			
Terminologian yhtenäistämisen projekti	Sanastotyö, johon syötteen muilta projekteilta	Yhteinen sanastotyö, joka valmistelee OKSA-jaokselle		
SISU/Peppi kehitys	2.0 + 3.0 pilotti	3.0 pilotti		
Opin.fi kehitystyö; teemaryhmät	Koulutus-tarjonta, ohjaus, data, ilmoittautuminen	Koulutus-tarjonta, ohjaus, data, ilmoittautuminen		
EU korkeakoulu-allianssit	KV-yhteen-toimivuuden periaatteet			
DV ohjausryhmä	Tilanne-katsaukset	Tilanne-katsaukset	Tilanne-katsaukset	Tilanne-katsaukset

30.11.2023

Digivision organisoiman koulutustoiminnan osalta parhaillaan on jo haussa osatoteutuksia, joiden puitteissa vuonna 2024 on tarkoitus laatia korkeakouluille koulutuksia otsikolla: Miten laaditaan hyvä osaamisen kuvaus? Kuten tämä selvitys on osoittanut ennen kuin tällaista koulutuspakettia voidaan laadukkaasti toteuttaa, tarvitaan korkeakoulujen välillä syvenevää yhteistyötä osaamisen kuvaamisen teemoissa. Vuoden 2024 aikana laadittava koulutustarjonta näissä teemoissa tulee valmistella tiiviissä yhteistyössä osaamisen kuvaustiedon jatkotyön kanssa.

Tämän nykytilaa kartoittaneen selvityksen lisäksi tarvitaan osaamisen kuvaustiedon jatkotyötä, ellei peräti jatkuvaa korkeakouluyhteistyön prosessia, edistämään yhteistyötä osaamisen kuvaamisen kysymyksissä ja valamaan myöhemmin perustaa esim. kv- ja työmarkkinapohjaisten luokitusten kysymyksissä. Olisi hyvin toivottavaa, että vuoden 2023 aikana käynnistynyt korkeakoulujen ops-vastuuhenkilöiden verkosto jatkaisi yhteistyön syventämistä osana tätä jatkotyötä. Panostukset ja toimintamallit ops-vastuuhenkilöiden yhteistyön edistämiseen ovat kestäväntä työtä yhtenäistyvien osaamisen kuvaustietojen syntymiseksi. Ennen kuin yhteistyötä työelämätoimijoiden kanssa voidaan syventää tulisi korkeakouluilla olla yhteiset periaatteet määriteltynä nykyistä pidemmälle. Työelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön tarvitaan jatkuvan toimintamallin luominen ja keskiössä olevia kysymyksiä osaamisen kuvaamisen yhteneväistämisen lisäksi voisi olla, koulutetaanko tämän päivän osaamiseen, vai huomioidaanko osaamisen kuvaamisessa ja koulutustarjonnassa tulevaisuuden osaamisen tarpeet ja koulutammeko tulevaisuudessa tutkintoja ja ammatteja vai osaamista? Yhteisesti toteutettava ennakointityö tukisi myös yhtenäistyvien osaamisen kuvaustietojen määrittelyä. Keskeisiä kysymyksiä/teemoja jatkotyölle ovat muun muassa osaamisperustaisuuden ja osaamisen kuvaustietojen yhteisten määrittelyjen luominen ensinnäkin opetussuunnitelman vastuuhenkilöiden ja muiden pedagogisten vastuuhenkilöiden kesken sekä myöhemmin työelämän edustajien kanssa, huomioiden kv-yhteentoimivuus. Tarvitaan myös yhteinen, selkeä ja kestävä toimintamalli osaamisen kuvaamisen edistämisen yhteistyölle eri osapuolten toimijoille.

Rinnakkain eteneviä muita käynnistyviä kehitysprosesseja ovat mm. pienten osaamiskokonaisuuksien kehittäminen. Kansallisessa viitekehityksessä on tähän tietoon tulossa viisiportainen tasoluokittelu mikä tulee vaikuttamaan myös osaamisen kuvaustietojen määrittelyyn. Olisi tärkeää koordinoida tiiviisti yhteen näiden prosessien välinen kehitystyö.

Opin.fi-palvelua tukee suoritus tietojen kehittämisen projekti, jossa yhdenmukaistetaan ja ajantasaistetaan osaamisen kuvaustiedot ja VIRTAtietovarantoon siirtyvät suoritusmerkinnät. Samoin Opin.fi-palvelun kehitystyö on tarkoituksenmukaista linkittää esimerkiksi ohjauksen, datan ja ilmoittautumisen osalta osaamisen kuvaamisen kehittämiseen. Osaamisen kuvaamisen yhteneväistäminen edellyttää myös tiivistä yhteyttä terminologian ja sanastotyön edistämiseen, jossa siinäkin on omat prosessinsa jo käynnistyneet tai käynnistymässä osana Digivisio2030 -hanketta.

Oppijan näkökulmasta on merkityksellistä pohtia, millaista osaamisen kuvaustietoa ja opintojen ydinsisältöjen kuvausta tarvitaan, mitä oppija tarvitsee opintojen suunnitteluun ja millaista tietoa tarvitaan opetussuunnitelmien kehittämisen tueksi. On tärkeää pohtia, mitä muita käyttäjäryhmiä tunnistamme ja kuinka osaamisen kuvaamisen perustana olevat luokittelut vastaavat käyttäjälle intuitiiviseen tapaan jäsentää osaamista.

30.11.2023

Ehkä hieman rajatumpia kehittämiskohteita ovat muun muassa Peppi- ja Sisujärjestelmien yhteensopivuuden ja toimivuuden kehittäminen, ahotointiin liittyvät yhteiset linjaukset ja ohjeistukset, ristiinopiskelun tarjonnan kehittäminen sekä kieleen ja viestintää liittyvänä kysymyksenä se, kuinka työelämä ja jatkuva oppija voisivat paremmin ymmärtää kouluttajien pedagogista kieltä ja käsitteistöä. Tavoitteena voidaan pitää sitä, että yhteissuunnittelun keinoin saadaan korkeakouluille jollain tasolla tarkoituksenmukaiset, yhteneväiset pelisäännöt, sanastot, tasokuvaukset tekoölyavusteisuus huomioiden. Tulee myös määritellä, missä määrin ko. asioita voidaan tehdä Digivision puitteissa ja missä määrin asioita voidaan edistää korkeakoulujen verkostoissa ja muissa kehittämishankkeissa.

Suosituksia Digivision ohjausryhmälle

1. Tarvitaan osaamisen kuvaustiedon **jatkotyö** koordinoituna DV osatoteutustyönä jatkamaan korkeakoulujen yhteistyötä ko. kysymyksissä
  - Osaamisperustaisuuden ja osaamisen kuvaustietojen yhteisten määrittelyjen luominen
  - Kv-yhteentoimivuuden yhteisten periaatteiden edistäminen
  - Yhteinen, kestävä toimintamalli vastaavalle yhteistyölle osaamisen kuvaustiedon kysymyksissä
2. Korkeakoulujen ops-vastuuhenkilöiden verkoston tulee jatkaa toimintaansa em. työn osana, jotta varmistetaan yhteistyön tulosten välittyminen kunkin korkeakoulun OPS-prosesseihin
3. Kyseisen jatkotyön tulee laatia yhteinen suunnitelma suhteessa dialla 6 tunnistettuihin rinnakkaisiin kehitysprosesseihin
  - Hanketoimiston ja osatoteuttajien tulee varmistaa yhteiseen suuntaan kulkeva koordinoitu eteneminen
  - DV koulutustoiminta
  - Pienet osaamiskokonaisuudet
  - VIRTa selvitystyö ja suoritustiedot
  - Terminologiatyö ml. Yhteistyö työelämätoimijoiden kanssa
  - AI kokeilut
  - SIS-järjestelmien kehitys ja opin.fi
4. Tulee määritellä missä määrin ko. asioita tehdään Digivision osatoteutuksena ja missä määrin asioita voidaan edistää jo olemassa olevissa korkeakouluverkostoissa

7. LÄHTEET

Arenen suositukset ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta 2022. <https://arene.fi/julkaisut/suositus-ammattikorkeakoulujen-yhteisista-kompetensseista-ja-niiden-soveltamisesta-2022/>

Green Comp: the European sustainability competence framework. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en

ECTS – Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä. <https://education.ec.europa.eu/fi/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/european-credit-transfer-and-accumulation-system> Luettu 3.10.2023

ISCED (International Standard Classification of Education). <https://www.oph.fi/fi/usein-kysytty/mita-tarkoitetaan-isced-luokituksella> .

Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuus (JOD). <https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pagelid=249530598>

Opetushallitus. (2019). Osaaminen 2035– Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä ennakointituloksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021) Opetus- ja koulutussanasto (OKSA): 2.laitos. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:10.<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-908-0>

Osaamisen ennakointifoorumi (OEF)

Mäkinen, M. & Annala, J. (2012). Osaamisperustaisen opetussuunnitelman kahdet kasvot. Teoksessa M. Mäkinen, J. Annala, V. Korhonen, S. Vehviläinen, A-M. Norrgrann, P. Kalli & P. Svärd (toim.) Osallistava korkeakoulutus, s. 127-152. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

1129/2014 - Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista Xamk kehittämässä uutta eurooppalaista korkeakoulua (2022) <https://www.xamk.fi/tiedotteet/xamk-kehittamassa-uutta-eurooppalaista-korkeakoulua/>